

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

Quinq[ue] modis p[otes]t q[ui]s peccare in gula

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

Ps. Dederunt in escas mea fel: et i suc mea potauerunt me aceto. **S**extū reprehensibile est nimis frequenter sumere cibum. Sufficit enim homini sano bis in die sumere cibū. Frequens autē sumptio multum nocua est corpori s̄m medicos. nā addere cibum supra cibum nondum digestum impedit digestionem et corrumpit virtutem digestiuam. Secus autē est de laborantibus qui in magnis laboribus desudant et sibi victū et necessaria querant. Item s̄m de pueris intelligendum est qui sunt in augmento. sc̄z q̄ adhuc crescūt quib⁹ licet pluries comedere. si necessitas requirit maxime: si nō est dies ieiunij sub precepto eccle. **S**eptimū reprehensibile est varietas ferculorum que reprehensibilē ē imo et nocua homini non solum quantum ad animam: sed etiam quantum ad corpus. q̄ autem varietas et multiplicitas ferculorum nocet corpori: hoc probat Macrobius per quinq;. Primo pbat per hoc q̄ animalia vt frequenter sūt s̄m que vtuntur simplicia cibo et assueto: s̄m nature conuenienti: et nullo modo libenter vtuntur illis que sunt contraria s̄m nature. Cuius oppositum homo rationalis sepe facit. s̄. comedendo et bibendo ea que nō competūt s̄m nature. s̄m solum vt satis fiat delectatōni et appetitui. Secundo modo probat hoc p̄ artē medicine. quia medici suadent infirmis comedere et bibere simplicem cibum et potum. et non diuersa fercula assata vel frigida. Et ratio huius est quia simplex cibus et potus magis est digestiuus. Et etiam quia antea se nimis repleuerūt diuersis cibarijs. Et s̄m arist. ij. eth. Medicine fiunt per contraria. s̄m oportet eos post modū abstinere: et simplicem cibum sumere. Tercio probat hoc. verbī gratia. Si duo homines eiusdē complexionis biberent eandē mensuram: vñ⁹ haberet diuersa vīna simul et semel: tūc citius infirmaretur: et minus cōpeteret s̄m nature

ille multiplex potus. q̄ ille qui bibit simplicē potum. licet in eadē mensura q̄ntum ad quantitatem. Sic similiter est de cibo intelligendū. Quarto pbat per hoc. si quis postmodū infirmatur: tūc medici possūt eo facilius cognoscere: vñ⁹ habeat infirmitatē illam q̄ si diuersa pocula bibisset. Quinto probat per hoc: quia natura est vniformis in operatione sua. Cum autē homo comedit diuersa et multiplicata fercula: tunc natura digerit illum cibum qui magis est digestiuus: remanēt illo cibo q̄ min⁹ ē digestiuus in stomacho. et cū hō gulosus sup addit iterū cibum. sc̄z comedendo et replendo se ante digestionē: tunc ille cibus qui manet in stomacho indigest⁹ fit putridus. sic stomachus corrumpitur. et homo frequenter infirmatur et moritur. **Uñ⁹ Seneca.** Multa fercula multos morbos fecerūt. **Uñ⁹ etiā sapiens dicit** q̄ gula plēs interficit q̄ ensis. Ex his omnib⁹ patet q̄ vtilius et salubrius etiā quantum ad corpus est comedere simplicem cibum et bibere simplicem potum et assuetum.

Quinq; modis potest q̄s peccare in gula.

Requiritur declarare quot modis homo in comedendo vel bibendo peccat mortalit̄. **R**espōdeo q̄ principaliter quinq; modis. **P**rimo quādo diligo corpus tantum q̄ contra preceptum ecclesie paratus sum comedere diebus ieiuniorum: cū tamē bene possem ieiunare: sed nolo corpus meū in tantū grauare. et sic soluo ieiunium sine causa ab ecclesia preceptū. **Uñ⁹ Hermā.** deschilditz dicit. **Qñ** aliquis in ordinatione gule vel concupiscentie inheret tā q̄ vltimo fini. sicut de quibusdā dicitur ad philippē. 3. Quoz de⁹ vent⁹ est: q̄ rum finis interit⁹. Ita q̄ talis quasi deum cōtemnēs parat⁹ sit p̄cepta dei trāsgrediri vt delectationes gule assequatur. talis grauit̄ peccat. **S**ecundo cum q̄s

R 2

De peccato

sumit cibum illicitū siue phibitum. sicut adā in paradiso comedit cibum illicitū z sibi phibitū. ideo expulsus est. Sic similit' si quis comederet carnes vel etiaz lacticia in quadragesima cibum illicitum z phibitū cōmederet. **C**irca qd queritur: a quibus cibis ieiunantes debent abstinere. **R**espōdeo s̄m Thomā sc̄da sc̄de. q. c. 47. In ieiunio quadragesimali int̄ dicuntur vniuersalit' oua et om̄ia lacticia. In alijs aut̄ ieiunijs s̄z diuerse consuetudines. quas quisq; obſeruare debet s̄m mores eorum int̄ quos p̄uerſatur. dist. 4. deniq;. **E**ius autez generalit' carnū in om̄i ieiunio phibit' est. quia generaliter magis delectabilis est. z ad humorem luxurie magis cooperatur. **U**nde in sexta feria necesse est abstinere a carnibus z in sabbato s̄z generalē p̄suetudinē. extra de obſ. ieiū. c. **C**onsiliū **C**ōcordat **H**ostien. **S**ciēdū q; quilibet homo tenetur toraz quadragesimā ieiunare cū cibo quadragesimali qui sanū z fortes sunt. z vti bene possunt tali cibo. secus est de illis qui sunt infirmi z debiles. vel etiā mulieres pregnātes z lactātes pueros; v' etiā in puerperio existentes. quia si necessitas debilitatis corporalis impedit eas non tenentur ieiunare. immo si timeatur p̄habiliter d̄periculo eaz vel abortu: non solum p̄nt sed tenentur soluere ieiunia. **T**ertio mō quādo quis sciēt cibū sibi nociuū in viribus z in corpe comedit p̄pter solam delectatōem qua non vult carere: talis grauiter peccat. q; facit contra charitatem qua homo tenet se in deo diligere. z vires suas preseruare: vt deo diutius possit fr̄uire. p̄s. **F**ortitudinē meā ad te custodiā. **C**ontra h̄ talis fac̄ gulosus et voluptuos' q; vires corpis debilitat sciēter. z vitam sibi abbreviat. sumendo tālem cibū vel potū qui nō cōpetit siue nature. **S**ciētus possit esse appetit' illicitus ad talē nociuū cibū vel potū q; hō ḡuit i hoc deo offenderet. **A**liqui p̄o dicunt.

Sciō hoc nō cōpetit mihi comedere vel bibere cū tñ equē bene sumūt. quare tñc sumis si nō puenit tibi. **R**espōdeo vt satisfaciā appetitui z delectationi. **S**ciēdū tñ: q; ois cibus creatus est ad sustentatōem nature: vt inde hō deo seruiat. **E**rgo si vnus cibus tue nature non conuenit: tunc bonitas dei creauit diuersa cibaria: vt sic te cū cibo tue nature competentē cibare possis. **I**tem qui sessiones longas faciunt z comestationes z cōuiuia p̄pter societate z cōplacentiā hoim: q; postmodū qñq; infirmant. vel etiam qñq; citi' moriuntur ex talib; longis sessionibus z superfluis comestationibus. **E**t etiam post sunt in dispositi in fr̄uitio dei. z negligunt salutem aīe sue. z tales er̄ ḡuiter deum offendūt. **S**il' illi peccāt qui talia conuiuia faciunt. **U**nd' **A**ug' **Q**uicumq; ad bibendū p̄nus fuerit: v' in conuiuio suo alios adunauerit. p̄ se z p̄ ip̄is in die iudicij reus erit. **I**

Quarto qñ quis sumit cibū licitū z sanū. h̄ excedit in nimietate: sic q; perdat rōem: vel nauseam h̄z vel vomitū p̄t su perfluā crapulā. z talis etiā grauit peccat. **C**irca qd sciēdū s̄m **H**enricū d̄ firmaria. **Q**uicumq; inebriat vel qui excedit mensurā in comedendo: si hoc facit cū p̄posito z intentōe peccat mortaliter. **S**ecus est si sit ignorant' z sine p̄posito: et si casu euenerit. vel ex fortitudine cibi vel potus vel fragilitate sument' tñc em̄ veniale est. **S**ciēdum s̄m **H**er. d̄ schulditz q; qñ quis tantū sumit de cibo z potu q; vomitū sequi oportet. vel aliā inordinatōem. vel tātum supflue sumit euz suo grauamine etiā sine vomitu. vnd' deberent z possent plures alij sustentari. q; forte fame periclitātur vel forte magna iedia purgentur. credo q; in talibus casibus cōtingant p̄c̄a mortalia. q; manifeste patet q; talis comestatio sit contra charitatem dei z p̄mi. **I**te d̄ nimia s̄uptione cibi s̄m eundem doctorem quando tanta est q; p̄pter eam ratio absorbet

z corpus scienter nimis ad rebellionem
spūs z ad carnalia vicia incitat: ita q̄ ho
mo certitudinaliter scit q̄ sumptis tali/
bus abarijs vel in tanta quātitate ipse
nullo modo potest perseverare nisi pec/
cata mortalia incidat. credo q̄ sit pecca/
tum mortale. quia ille voluntarie p̄cipi/
tat se in periculum. **De ebrietate** autem
sciendum q̄ quia directivum rationis
impedit z vehementer q̄ comestatio cuius
tū bonum humanū fundit in vsu ratio/
nis doctores tenent cōmuniter q̄ ebrie/
tas ex genere suo peccatum mortale est.
quādo hō qui se bariat scit p̄ certo potius
esse inebriatū z tamen sciens immode/
rate z voluntarie sumit illū. **Secus** tamē
si nesciret potū esse inebriatū vel tā su/
bito inebriatū: v̄l nō credidit nec intē
debat ex p̄posito eū sumere immoderate:
tūc sic p̄t esse p̄c̄m veniale. **Et** credo q̄
minus sit p̄c̄m ebrietas in his qui ha/
bent debilia capita qui citissime ex potu
modico inebriant: nō tamē audeo dice/
re quin in eis sit p̄c̄z mortale. **Et** forte
in aliquo tāto viliores reputant illi i mo/
ribus z ex natura male dispositi quāto
citius z facilius v̄sum rōnis z bonū huma/
nū amittūt. **Et** cū debilitatem suā mul/
tociens experiant q̄ sibi nō cauēt. **Et** p̄
tanto etiā ebrietas p̄t esse in eis graui/
p̄c̄m p̄ quanto est magis p̄tinua. q̄ sic
in habitu deducit. z ipsi peccare vidētur
ex habitu z non ex passione aliq̄ v̄l igno/
rantia. **Ebrietas** valde detestanda est.
quia non solū est p̄c̄m mortale s̄m ge/
nus suū: sed etiā maximū p̄c̄m. z mltō
rū p̄c̄oz causa. **Uñ** origenes omel. 27
Ebrietas est m̄ oīm vicioz. sic econuer/
so sobrietas est maf oīm virtutū. Item
ebrietas facit de hoīe bestia. de robusto
infirmū. d̄ prudēte insanū. **Uñ** Amb.
in li. d̄ p̄nia. **Ebriosus** cū absorberit vinū
absorbet a vino. abominat a deo. despi/
cit ab angelis. deridet ab hoīb. destitu/
itur a p̄tutib. p̄fundit a demonib. **Sci**
endū q̄ valde p̄iculosum z stultū est inebriari.

q̄ ebriosus cōparat aīali irōna
li. **Contra** qd̄ dicit ps. Polite fieri sicut
equus z mulus quibz non est intellectus
Quia hō p̄ rōnem differt ab alijs aīa/
libus irōnabilib. **Unde** Arist. 7. polē/
ticoz. **Int** oīa aīalia homo solus h̄ rōez
Item q̄ dānosum z p̄iculosuz sit hoīez
inebriari. p̄z ex hoc q̄ si hō in tali ebrie/
tate occidit. v̄l alias quacūq̄ morte mo/
ritur. eternalit̄ dānabitur. et est p̄culo/
sissima mors. q̄ d̄ p̄batur ex eo. q̄ cū ho
mo ex deliberatōe z p̄posito inebriatur:
tunc peccat mortalit̄. z illud p̄c̄m non
remittit sine vera p̄tritoe: sed interim q̄
ē p̄uatus vsu rōis non pōt p̄teri. ergo s̄
sic moritur: nunq̄ saluabitur. **Secus** est:
q̄n homo rōnalis submergit. vel alias
occiditur: tunc in momento p̄t cōteri de
p̄c̄is suis. z saluari. **Uñ** Aug. **Ebrie**
tas aufert memoriā. dissipat sensuz. cō/
fundit intellectū. concitat libidīne. oīta
mēbra debilitat. vitā diminuit. z oēm
salutē extirminat. qual̄ aut̄ erit pena gu/
lozorū. z potus ebrioz p̄z p̄ tale exem/
plū. **R** **Legit** q̄ quidā miles fre/
quent̄ inebriabat. z cū quodā crucibulo
ad dedicationes iuit. z tabernaculū frequen/
tauit. sed de ecclesia z indulgētijs modicū
curauit. **Qui** postmodū infirmatus ro/
gat̄ est a deuora filia sua: vt ei p̄ mor/
tem appareret. z statum ei indicaret.
Post obitum eius infra. xxx. dies appa/
ruit: crucibulū in manu habuit. z ignit̄
ex toto fuit. z filia eius p̄terita quesuit
quis esset z quid cū crucibulo vellz. **Qui**
r̄ndit pat̄ tuū sum. z in isto crucibulo ha/
beo potū meū. **De** quo ps. dicit Ignis
sulphur spūs p̄cellaz ps calicis eorum:
Tunc secūdo quesuit. vt sibi suffraga/
ri posset. **R̄ndit** nō. imo nec oēs sancti
in celo q̄ sententia euāgelij data est sup
me. vbi dz. **Ligatis** manibz z pedibz p̄
ijcite eū in tenebras exteriores vbi erit fle/
tus z stridor dentū: **Tunc** clamat ince/
pit ter. ve ve ve **Ve** in amaritudine. ve
in multitudine: ve in eternitate penarū.

De peccato

Un etiam Gregorius in moralibus. Qui nunc male se in voluptatibus dilatat. illum postea in supplicij pena angustat. **Q**uinto autem quod ita diligit cibum quod appetit delectationis est causa finalis et principalis sumentium cibum delectabilem. Et sic preponit talem delectationem deo qui principalis et finalis causa debet esse in omnibus operibus. Et talem delectationem querunt homines voluptuosi qui solum sibi in corpore viuunt. et curam carnis in desiderijs persiciunt. Unde apostolus. Si sibi in carne uixeritis moriemini. De quibus etiam dicit Hieronymus in epistola. Difficile in omnino impossibile est: ut presentibus quibus et futuris fruatur bonis: ut hic ventrem sibi mentem impleat. et de delicijs transseat ad delicias. Sciendum tamen cum quis esurit: et sic esuriendo comedit et delectatur in cibo: non est peccatum. quia hoc est naturale cuiuslibet animali. Item si quis preparat cibum ea intentione: ut eum sumere possit. quia aliter non posset. hoc iterum potest fieri sine peccato. Unde Augustinus de uerbis domini. Utantur diuites consuetudine infirmitatis sue. sed doleant se aliter non posse. Melius enim faceret si aliter possent. Ergo cuiuslibet christianus cibum sibi preparatum debet cum gratiarum actione accipere. nec nimis aut de comedere. nec nimis delicata cibaria accipere. sed necessitatem cibatorum accipere. et semper in deum corde attendere. si non semper actu tamen habitu. unde beatus Augustinus de uerbis domini. Si quid manducas et bibis ad refectio nem et recuperationem membrorum. et gratias agas ei qui tibi mortali hec suffragia tribuit. cibus tuus et potus tuus laudat deum.

De multiloquio et alijs filiabus gula. Equitur de filiabus ipsius gula. Quarum prima est multiloquium. scilicet detractio. vituperatio vel alia uerba inania et superflua. quando enim repleti sunt: tunc detrabunt. tunc

rident. tunc dissoluntur et fluunt ad inania: sic quod uix os custodire possunt. plus post uinum uerba: post imbrem nascitur herba. **N**ota quod a multiloquio debent hominem cohibere quinque. Primum quod multiloquium hominem audientibus odiosum reddit. Unde quidam philosophus interrogatus quomodo possit hominibus placere. respondit. Si gesseris oportet timere locutus fueris pauca. Secundum quod est signum stulticie. Unde scriptum est Ecclesiastes. Stultus uerba multiplicat. sic e contrario taciturnitas est signum sapientie. Unde Seneca. Taciturnitas homini stulto pro sapientia reputatur. Tertium quod multiloquium impedit conuersionem hominis sic quod nunquam ad uerum profectum perueniet. Unde Iob. Numquid probo solus iustificabitur. Unde etiam Iacobus. p. Qui putat se esse religiosum non refrenans linguam suam: homo uana est religio. Quartum quod in multiloquio non deest peccatum. Ecclesiastes. 20. Qui multis uis uerbis: ledit animam suam. Sic econuerso qui odit loquacitatem extinguit malitiam et qui custodit os suum: custodit animam suam. Quintum quod reddituri sumus rationem de uerbis ociosis. Parth. 12. De omni uerbo otioso quod locuti fuerint homines reddituri sunt deo rationem. Sciendum circa premissa quod quando homines in ipso multiloquio cadunt ex proposito in uerba turpia puta detractioes vel aliqua que sunt contra honorem dei: uel in nocentium proximi. semper est peccatum mortale. quinque tamen potest esse ueniale quando procedit ex naturali garulatione alicuius. si ne peccatum tamen forte nunquam est. quod in multiloquio non deest peccatum. Nec reputatur multiloquium si quis ad laudem dei vel ad edificacionem proximi predicat deo uel docendo uerba quantumcumque multa dicit. sicut patet per beatum Augustinum. xij. de ciuitate dei. c. vi. **S**ecunda filia est immundicia: que solet prouenire ex gula. ut est uomitus et fetor et eructationes et pollutiones nocturne et luxurie. Quia uenter est uanus merito spumatur in libidine. et tales de mane sicut sicut sepulchrum feridum. Unde psalmus.

V. m. 20. 1. d. 10